Tilinpäätöksessä 2025 esitettävä tietoja THL:n myöntämistä valtionavustuksista ja -korvauksista

1. Terveyden edistämisen määräraha

Terveyden edistämisen määräraha perustuu lakiin terveyden edistämisen määrärahasta (333/2009) ja valtioneuvoston asetukseen terveyden edistämisen määrärahasta (535/2009). Määrärahasta myönnetään valtionavustuksia 1–3 vuotta kestäviin terveyden edistämisen kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä terveyden edistämistä tukeviin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin vuosittain vaihtuvien painopisteiden mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa otetaan huomioon väestön terveyskäyttäytyminen, päihteiden käytön ja tupakoinnin yleisyys sekä niistä aiheutuneet haitat.

Valtionavustusten valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä vastaa THL. Avustuksia voidaan myöntää järjestöille, säätiöille, hyvinvointialueille, kunnille ja muille toimijoille, kuten yliopistoille, ammattikorkeakouluille ja oppilaitoksille. Vuonna 2025 aloitti 28 uutta hanketta, joille THL myönsi rahoitusta yhteensä 11 255 667 euroa. Vuonna 2025 oli kaiken kaikkiaan käynnissä 43 ulkopuolisen toimijan hanketta sekä vuoden 2024 määrärahasta rahoitettu THL:n oma hanke.

2. Turvakotitoiminta

Turvakotipalvelut ovat valtion rahoittamia erityispalveluja lähisuhdeväkivallan kokijoille. Turvakodit tarjoavat välitöntä kriisiapua, ympärivuorokautista turvattua asumista sekä akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, neuvontaa ja ohjausta lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille henkilöille ja perheille. Turvakotitoiminta perustuu lakiin valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (1354/2014). THL on järjestämisvastuussa turvakotipalveluista. Lisäksi turvakotitoiminnan ohjaus, arviointi, kehittäminen ja valtakunnallinen yhteensovittaminen sekä valtionapuviranomaisena toimiminen kuuluvat THL:lle. Laissa säädettyjen tehtävien mukaisesti THL järjestää myös valtakunnallisesti koulutusta turvakotipalvelujen tuottajille.

Vuonna 2025 turvakotipalveluiden palveluntuottajille myönnettiin valtionavustusta 28 988 850 euroa. Vuoden 2025 lopussa Suomessa oli 28 turvakotia, joissa oli yhteensä 228 perhepaikkaa. Turvakodeista 21 kpl oli järjestöjen ja 7 kpl hyvinvointialueiden ylläpitämiä. Turvakotien asiakas- ja asumispäivien määrät kasvoivat edellisestä vuodesta. Ennakkotilastotietojen mukaan vuonna 2025 turvakodeissa asui 5 759 asiakasta, mikä on noin 180 enemmän kuin edellisenä vuonna. Asiakkaista lapsia oli 2 374. Ennakkotietojen mukaan asumisvuorokausia turvakodeissa kertyi vuonna 2025 yhteensä noin 113 000 (105 000 vrk vuonna 2024). Vuonna 2025 turvakodissa vietetty keskimääräinen aika oli 19 vuorokautta.

3. Rikos- ja riita-asioiden sovittelu

Rikos- ja riita-asioiden sovittelu on lailla (1015/2005) säädetty maksuton palvelu, jossa rikoksen tai riidan osapuolet voivat kohdata toisensa luottamuksellisesti puolueettomien, tehtävään koulutettujen sovittelijoiden välityksellä. Sovittelu on rikosprosessille rinnakkainen tai vaihtoehtoinen menettely. Asian käsittely ja ratkaisu poliisi- tai syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa eivät estä sovittelua. THL on velvollinen järjestämään sovittelutoiminnan siten, että palvelua on saatavissa asianmukaisesti toteutettuna koko maassa.

Vuonna 2025 sovittelutoimintaan myönnettiin 7 119 560 euroa ja sovittelupalvelua tarjosi 17 sovittelutoimistoa. Toiminnan järjestämisvastuussa olevalla THL:lla on palvelun tuottamisesta puitesopimukset kymmenen kunnan tai hyvinvointialueen ja seitsemän järjestön tai yhdistyksen kanssa. Vuonna 2025 sovittelutoimistoissa toimi runsaat 90 sovittelun ammattihenkilöä sekä heidän ohjauksessaan ja tuellaan noin 1 300 tehtävään koulutettua vapaaehtoissovittelijaa.

Ennakkotietojen mukaan vuonna 2025 rikos- ja riita- asioiden sovitteluun ohjattiin noin 9 000 sovittelualoitetta, jotka sisälsivät noin 12 000 rikos- tai riita-asiaa. Sovittelualoitteen tekijöistä noin 92 % oli poliiseja ja 7 % syyttäjiä. Lisäksi aloitteita tuli muilta viranomaisilta ja osapuolilta itseltään tai heidän huoltajiltaan. Yhden sovitteluun ohjatun asian käsittelyn hinta oli keskimäärin noin 575 euroa. Sovitteluun ohjattujen aloitteiden määrä väheni vuoteen 2024 verrattuna, sillä vuoden 2025 alusta lähisuhdeväkivaltaa ei ole saanut ottaa soviteltavaksi.

Sovittelun asiakkailta sähköisellä lomakkeella kerätyn palautteen mukaan he ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun. Sovittelun ammatti- ja vapaaehtoishenkilöstö on koettu ystävällisenä ja kunnioittavana (88,4 %), ja sovittelua suositeltaisiin samassa tilanteessa oleville (79,1 %). Lähes kaikissa muissakin palautekysymyksissä vastausten keskiarvot olivat korkeat, eikä niissä ollut juurikaan eroja esimerkiksi epäiltyjen ja asianomistajien, eri ikäluokkien tai sukupuolten välillä.

4. Nollalinja – auttava puhelin ja chat

Nollalinja on 24/7 auki oleva auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokeneille. Nollalinjan taustalla on Suomessa 2015 voimaan tullut Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisystä ja torjumisesta. THL vastaa Nollalinjan toiminnan järjestämisestä, seurannasta sekä kehittämisestä ja toimii valtionapuviranomaisena. THL myönsi vuonna 2025 palveluntuottajana toimivalle Setlementti Tampere ry:lle valtionavustusta 725 000 euroa puhelinpalvelun tuottamiseen. Käytössä olevalla resurssilla Nollalinjalla pystyttiin pitämään toista puhelinlinjaa auki 35–70 tuntia viikossa. Nollalinjalle soitettiin 15 362 puhelua, mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2024. Puheluista 63 % pystyttiin vastaamaan.

Nollalinjan puhelinpalvelun rinnalla toimi koko vuoden 2025 arkipäivisin auki oleva chat-palvelu. Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi vuodelle 2025 Nollalinjan chat-palvelun toteuttamiseen erillisrahoitusta 75 000 euroa.

Chat-keskusteluja käytiin vuoden aikana 1188 kertaa. Nollalinjan päivystäjät auttavat puhelimessa ja chatissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi puhelinpalvelussa on käytössä ympärivuorokautinen tulkkauspalvelu yhdeksällä kielellä.

5. Käypä hoito

THL myönsi vuonna 2025 valtionavustusta 1 182 000 euroa Suomalaiselle Lääkäriseuralle Duodecimille Käypä hoito -suositusten laadintaan ja 42 000 euron lisärahoituksen ruotsinnosten toteuttamiseen. Avustuksella tuotetaan ja ylläpidetään riippumattomia, näyttöön perustuvia kansallisia Käypä hoito -suosituksia, erityisesti kansanterveydellisesti merkittävistä ja/tai hoitokäytännöiltään vaihtelevista aiheista sekä edistetään suositusten toimeenpanoa. Suosituksilla edistetään suomalaisen terveydenhuollon vaikuttavuutta, kustannusvaikuttavuutta ja tasa-arvoisuutta. Selkeä painopiste oli edelleen suositusten ylläpidossa. Suositusten ajanmukaisuuden varmistamiseksi tavoitteena on, että kunkin suosituksen päivitystarve arvioidaan ja tarvittava päivitys aloitetaan kolmen vuoden kuluttua suosituksen viimeisen version ilmestymisestä.

Käypä hoito -työryhmät, joiden työskentelyyn osallistuu paljon vapaaehtoisia terveydenhuollon ammattilaisia, laativat suosituksia yhdessä menetelmäasiantuntijoina toimivien Käypä hoito -toimittajien kanssa. Vuosittain aloitetaan 1–3 uuden Käypä hoito -suosituksen laatiminen ja 8–10 suosituksen päivittäminen. Lisäksi vanhentuneet suositukset poistetaan. Vuonna 2025 julkaistiin 2 uutta ja 11 päivitettyä Käypä hoito -suositusta, ja tehtiin kohdennettuja päivityksiä 15 Käypä hoito -suositukseen. Ruotsinkielisiä käännöksiä julkaistiin 31 Käypä hoito -suosituksesta. Lisäksi julkaistiin 11 suomenkielistä ja 11 ruotsinkielistä Käypä hoito -suosituksen potilasversiota. Vuoden 2026 alussa työn alla oli 31 uutta tai päivitettävää Käypä hoito -suositusta.

Käypä hoito -suositusten ja niiden potilasversioiden pääasiallinen julkaisukanava on sähköinen. Käypä hoito -suosituksia avattiin verkossa 7 124 894 kertaa ja niiden potilasversioita 3 493 158 kertaa. Suositusten avauskerrat lisääntyivät vuoteen 2024 verrattuna noin 7,6 %ja potilasversioiden avauskerrat laskivat noin 9,5 %. Näytönastekatsauksia avattiin 3 888 561kertaa ja lisätietoaineistoja 5 906 500 kertaa. Suosituksia esiteltiin useissa kansallisen ja alueellisten lääkäripäivien tilaisuuksissa, klinikkatapaamisissa ja vastaavissa tilaisuuksissa.

6. Hoitosuosituksilla ja näyttövinkeillä yhtenäistetään hoitotyön käytänteitä tutkimusperustaisesti

THL myönsi vuonna 2025 Hoitotyön tutkimussäätiö Hotukselle valtionavustusta 742 000 euroa ja 200 000 euroa lisämäärärahana näyttöön perustuvan hoitotyön ja sitä tukevien menetelmien edistämiseen sekä hoitosuositusten laatimiseen, ja niiden levittämiseen.

Hotuksen toiminta keskittyy hoitotyön näytön tuottamiseen, joka on keskeistä laadukkaan ja yhtenäisen hoidon toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten osaamisen varmistamiseksi. Hoitosuosituksilla ja näyttövinkeillä yhtenäistetään hoitotyön käytänteitä

tutkimusperustaisesti tavoitteena parantaa hoidon vaikuttavuutta sekä karsia tutkimusnäytöllä todennetut virheelliset, kustannustehottomat ja potilaan kannalta merkityksettömät käytännöt. Lisäksi Hotuksen kansallisena tehtävänä on kehittää tukirakenteita tutkimusnäytön levittämiseen sekä näytön käyttöönoton ja näyttöön perustuvan toiminnan vakiinnuttamisen tueksi.

Ajantasaisten ruotsinkielisten käännösten katsotaan tukevan hoitotyötä ja perusterveydenhuoltoa. Hotuksen julkaisema materiaali on maksutta kaikkien saatavilla Hotuksen kotisivuilta. Hotus-hoitosuositukset julkaistaan myös Duodecimin ylläpitämässä Terveysportissa.

Hotus julkaisi vuonna 2025 viisi hoitosuositusta, joista yksi on käännetty ja julkaistu ruotsiksi ja kaikki käännetty englanniksi. Vuoden 2024 hoitosuosituksia neljä on käännetty ja julkaistu ruotsiksi ja viisi englanniksi. Vuoden 2023 hoitosuosituksia on neljä käännetty ja julkaistu englanniksi. Näyttövinkkejä julkaistiin 13 kappaletta, joista 11 kappaletta käännettiin ja julkaistiin ruotsiksi. Vuonna 2024 julkaistuja Näyttövinkkejä käännettiin ja julkaistiin ruotsiksi kaksi kappaletta. Lisäksi julkaistiin kaksi Hotus-kansalaissuositusta, jotka käännettiin ja julkaistiin myös ruotsiksi. Lisäksi yksi vuonna 2024 julkaistu Hotus-kansalaissuositus julkaistiin ruotsiksi.

Vuonna 2025 julkaistiin hoitosuositusten näytön implementaatiota tukeva FinYHKÄ-toimintamallin käsikirjan lyhennelmä: Hotus 2025. Näyttöön perustuvien yhtenäisten hoitotyön käytäntöjen kehittäminen ja käyttöönotto. Lyhennelmä FinYHKÄ-toimintamallin käsikirjasta. Hotus-käsikirja 1/2025. Hoitotyön tutkimussäätiö. Alkuperäinen käsikirja käännettiin ja julkaistiin myös englanniksi. Lisäksi julkaistiin kansallisen NPT-kyselyn tuloksia kuvaava raportti: Hotus 2025. Näyttöön perustuvan hoitotyön ja sen tukirakenteiden toteutuminen Suomessa vuonna 2024. Hotus-raportti 1/2025.

7. Ruoka-aputoiminta

Ruoka-aputoiminnan valtionavustusten myöntäminen on asetuksella (541/2024) säädetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäväksi. Asetuksen perusteella avustusta voidaan myöntää kunnalle tai hyvinvointialueelle, joka hankehallinnoijana vastaa avustustoiminnan kokonaisuudesta tietyn alueen osalta. Avustusta voidaan käyttää lahjoitetun ruuan jakelun ja muuhun siihen liittyvän ruoka-aputoiminnan järjestämisen kustannuksiin, lahjoitus- ja hävikkiruokapainotteisiin yhteisöruokailuihin sekä hankehallinnoijan ruoka-aputoimintaan liittyviin koordinaatiokuluihin.

Avustettavan toiminnan tavoitteena on tukea ruoka-aputoiminnan järjestämisen edellytyksiä, vahvistaa alueen kuntien ja sillä toimivien ruoka-aputoimijoiden tavoitteellista yhteistyötä sekä vahvistaa ruoka-aputoiminnan yhteyttä ja kiinnittymistä alueella tapahtuvaan, osallisuutta edistävään ja eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää vähentävään hyvinvointityöhön.

Ruoka-aputoiminta on vakinaistettu hallitusohjelmassa. Tarkoitukseen on varattu 3 000 000 euroa vuosittain. Vuosina 2025–2026 käytettäväksi tarkoitettua avustusta myönnettiin 22 hakijalle yhteensä 5 808 520 euroa.

8. Syöpärekisteri

Syöpärekisterin tehtävänä on ylläpitää rekisteriä syöpätapauksista Suomessa ja selvittää syöpätaakan syitä ja vaikutuksia sekä seulontojen vaikuttavuutta. Syöpärekisteri on THL:n rekisteri, jonka teknisestä ylläpidosta vastaa Suomen Syöpäyhdistys ry. Tekninen ylläpito sisältää rekisterin tarvitsemien tietojen keräämisen, vastaanoton, tarkistamisen, koodauksen, tallentamisen ja säilyttämisen sekä laadun varmistamisen. Lisäksi yhdistys laatii rekisteristä raportteja ja tilastojulkaisuja. Rekisteriin sisältyvät myös rintasyövän, kohdunkaulansyövän ja suolistosyövän joukkotarkastusrekisterit.

Vuonna 2025 THL myönsi rekisterin tekniseen ylläpitämiseen yhdistykselle valtionavustusta 1 107 000 euroa.

9. Näkövammarekisteri

Näkövammarekisterin tehtävänä on selvittää näkövammojen esiintyvyyttä ja siihen liittyviä tekijöitä Suomessa. Näkövammarekisteri on THL:n rekisteri, jonka teknisestä ylläpidosta vastaa Näkövammaisten liitto. Tekninen ylläpito sisältää rekisterin tarvitsemien tietojen keräämisen, vastaanoton, tarkistamisen, koodauksen, tallentamisen ja säilyttämisen sekä laadun varmistamisen. Lisäksi Näkövammaisten liitto laatii rekisteristä raportteja ja tilastojulkaisuja. THL on tuottanut näkövammarekisterille rekisterin tietotekniseen ylläpitoon liittyvät IT-palvelut.

Vuonna 2025 THL myönsi rekisterin tekniseen ylläpitämiseen Näkövammaisten liitolle valtionavustusta 133 000 euroa.

10. Alkoholitutkimussäätiö

Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta addiktioalan tutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tutkimusta. Vuodeksi 2025 THL myönsi Alkoholitutkimussäätiön toimintaan yleisavustusta 343 000 euroa.

Vuonna 2025 Alkoholitutkimussäätiön alkoholi- ja huumetutkimukseen myöntämien uusien tutkimusapurahojen summa oli yhteensä 284 475 euroa. Lisäksi säätiö jakoi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa tehdyn tutkimusyhteistyösopimuksen perusteella tutkimusapurahoja rahapelihaittojen tutkimukseen 226 028 euroa. Säätiö tuki tutkijoiden osallistumisia kansainvälisiin kokouksiin yhteensä 33 930 eurolla.

Vuoden 2025 aikana julkaistiin kolme säätiön tukea saanutta väitöskirjaa. Vertaisarviointimenettelyn läpikäyneitä uusia artikkeleita ilmestyi kansainvälisissä julkaisusarjoissa 26 kpl ja kansallisissa julkaisusarjoissa kolme artikkelia. Lisäksi ilmestyi kolme muuta julkaisua.